

Iz pedagoške teorije i prakse

Stručni rad
UDK: 81'373.2

Vesna Nosić

Osobna imena u naslovima književnih djela (hrvatska književnost)

Sažetak

Tradicija pisanja osobnih imena u naslovima književnih djela iz hrvatske književnosti zastupljenih u čitankama za gimnazije započela je u srednjem vijeku (Muka svete Margarite, autor anoniman, dramatisirana legenda). Nastavljena je u humanizmu i narednim književnopovijesnim razdobljima i traje do danas, do postmodernizma (Nora danas, Miro Gavran, drama, 2005). U ovaj rad uvrštena su 132 književna djela koja su napisala 55 autora. Oni su u naslove svojih djela stavili 131 različito osobno ime: 72 su muška i 59 ženskih. Imena su različitog podrijetla.

Rad je oblikovan u dva poglavlja. Prvo poglavlje *Od Muke svete Margarite do Nore danas* sadrži kronološki poredana književnopovijesna razdoblja i književnike, naslove književnih djela i književne vrste. Drugo poglavlje *Repertoar osobnih imena likova* sadrži abecedni popis osobnih imena svih književnih likova. Svako književnopovijesno razdoblje ima svoj „repertoar imena“ likova (Šimunović, 2006, str. 339).

Riznica osobnih imena u naslovima književnih djela iz hrvatske književnosti dosta je bogata i dugog vijeka.

Ključne riječi: Hrvatski jezik, naslovi književnih djela, osobna imena likova.

Uvod

Onomastička građa, antroponimi i toponimi, zapisana je u naslovima mnogih književnih djela. Brojna književna djela u naslovu sadrže antroponime: samo osobna imena, osobna imena i prezimena, samo prezimena, a ponekad i nadimke likova. Tema Osobna imena u naslovima književnih djela iz hrvatske književnosti u čitankama iz Hrvatskog jezika za gimnazije bila je osobito zanimljiva za istraživanje. Da bi se mogao napisati ovaj rad, ponovno je trebalo pročitati čitanke *Književni vremeplov 1 – 4* autorice Dragice Dujmović-Markusi i suautorice Sandre Rossetti-Bazdan i Terezije Pavić-Pezer. Čitanke su korištene u Gimnaziji „Matija Mesić“ u Slavonskom Brodu do kurikularne reforme.

Rad je oblikovan u dva poglavlja. Prvo poglavlje *Od Muke svete Margarite do Nore danas* sadrži kronološki poredana književnopovijesna razdoblja i književnike koji u njima djeluju, zatim naslove književnih djela i književne vrste kojima su djela napisana. Drugo poglavlje *Repertoar osobnih imena likova* sadrži abecedni popis osobnih imena svih književnih likova.

1. Od Muke svete Margarite do Nore danas

SREDNJOVJEKOVNA KNJIŽEVNOST
(1100. – potkraj 15. st.)

Muka svete Margarite (dramatizirana legenda)

HUMANIZAM (15. i 16. st.)

1. Ivan Česmički

U smrt majke Barbare (pjesma), *Pjesnik Ivan o sebi* (pjesma), *Petrarkin grob* (pjesma)

2. Juraj Šižgorić

Narcisov epitaf (pjesma)

3. Ilija Crijević

Elegije Flaviji (pjesma)

4. Marko Marulić

Davidijada (ep)

RENEŠANSA (potkraj 15. i 16. st.)

1. Marko Marulić

Judita (ep), *Suzana* (poema), *Anka satira* (pjesma)

2. Džore Držić

Radmio i Ljubmir (pastorala)

3. Marin Držić

Novela od Stanca (komedija), *Dundo Maroje* (komedija), *Pomet* (komedija), *Tripče de Utolče* (Mande, komedija), *Džuho Krpeta* (komedija), *Pjerin* (komedija), *Tirena* (pastorala), *Venera i Adon* (pastorala), *Grižula* (Plakir, pastorala), *He-kuba* (tragedija)

4. Mavro Vetranović

Orfeo (drama), *Posvetilište Abramovo* (drama), *Suzana čista* (drama), *Kako bratja prodaše Jozefa* (drama), *Od poroda Jezusova* (drama), *Piligrin* (ep)

5. Brne Karnarutić

Ljubav i smrt Pirama i Tizbe (ep)

6. Jakov Bunić

Život i djela Kristova (ep)

BAROK (17. stoljeće)

1. Ivan Gundulić

Arijadna (melodrama), *Prozerpina ugrabljena* (melodrama), *Dijana* (melodrama), *Armida* (melodrama), *Galatea* (melodrama), *Kleopatra* (melodrama), *Adon i Koraljka od Šira* (melodrama), *Dubravka* (pastorala), *Osman* (ep)

2. Junije Palmotić

Atalanta (drama), *Armida* (drama), *Pavlimir* (melodrama)

3. Ivan Bunić Vučić

Nemoj, nemoj, m̃a Ljubice (pjesma), *Mandalijena pokornica* (poema)

4. Ignjat Đurđević

Uzdasi Mandalijene pokornice (poema), *Suze Marunkove* (poema)

5. Juraj Habledić

Pervi otca našega Adama greh (prozno moralno-poučno djelo)

6. Antun Kanižlić

Sveta Rožalija (poema)

KNJIŽEVNOST 18. STOLJEĆA

1. Tituš Brezovački

Sveti Aleksej (drama), *Matijaš grabancijaš dijak* (komedija), *Diogeneš iliti sluga dveh zgubljenih bratov* (komedija), *Jeremijaš* (poema)

ROMANTIZAM (1813./1830. – 1860.)

1. Dimitrija Demeter

Teuta (drama)

2. Ivan Mažuranić

Smrt Smail-age Čengića (ep)

3. Ivan Kukuljević Sakcinski

Juran i Sofija ili Turci kod Siska (drama)

4. Janko Jurković

Pavao Čuturić (novela)

5. Luka Botić

Bijedna Mara (pripovijest), *Petar Bačić* (pripovijest)

6. Mirko Bogović

Stjepan, posljednji kralj bosanski (tragedija), *Matija Gubec, kralj seljački* (tragedija)

PREDREALIZAM (1860. – 1881.)

1. August Šenoa

Smrt Petra Svačića (epska pjesma), *Prijan Lovro* (pripovijetka), *Barun Ivica* (pripovijetka), *Diogenes* (roman), *Vladimir* (roman), *Prosjak Luka* (roman), *Branka* (roman), *Ljubica* (komedija)

2. Adolfo Veber Tkalčević

Nadala Bakarka (pripovijest), *Avelina Bakaranina ljuvezne zgrade i nezgrade* (pripovijest)

3. Josip Eugen Tomić

Melita (roman)

4. Franjo Marković

Kohan i Vlasta (ep), *Benko Bot* (tragedija), *Karlo Drački* (tragedija)

5. Mato Vodopić

Marija Konavoka (roman)

REALIZAM (1881. – 1892./1895.)

1. Eugen Kumičić

Jelkin bosiljak (pripovijetka), *Olga i Lina* (roman), *Gospođa Sabina* (roman), *Kraljica Lepa* (roman), *Petar Zrinski* (roman)

2. Josip Kozarac

Tena (pripovijetka), *Biser-Kata* (novela), *Naš Pilip* (novela), *Priče djeda Nike* (zbirka novela), *Mira Kodolićeva* (novela), *Donna Innes* (novela)

3. Ksaver Šandor Gjalski

Janko Borislavić (roman), *Đurđica Agićeva* (roman)

4. Vjenceslav Novak

Pavao Šegota (roman), *Nikola Baretić* (roman), *Tito Dorčić* (roman)

5. Silvije Strahimir Kranjčević

Gospodskom Kastoru (pjesma), *Mojsije* (pjesma), *Zadnji Adam* (pjesma)

MODERNA (1892./1895. – 1916.)

1. Antun Gustav Matoš

Gospa Marija (pjesma)

2. Fran Galović

Childe Harold (pjesma)

3. Vladimir Nazor

Živana (ep), *Tomislav* (pjesma), *Zvonimirova lađa* (pjesma), *Veli Jože* (pripovijetka), *Pastir Loda* (roman)

4. Ivan Kozarac

Đuka Begović (roman)

5. Milan Begović

Dunja u kovčegu (roman), *Giga Barićeva i njezinih sedam prosaca* (ciklus romana), *Stana Biučića* (drama)

KNJIŽEVNOST OD 1914. DO 1952.

1. Ivo Andrić

Put Alije Đerzezeza (novela), *Priča o kmetu Si-manu* (novela), *Anikina vremena* (novela)

2. Miroslav Krleža

Balade Petrice Kerempuha (zbirka pjesama), *Petrica i galženjaki* (pjesma), *Kristofor Kolumbo* (drama), *Michelangelo Buonarroti* (drama), *Adam i Eva* (drama), *Leda* (drama), *Aretej ili Legenda o svetoj Ancili, rajskoj ptici* (drama), *Tri kavalira gospođice Melanije* (roman), *Povratak Filipa Latinovicza* (roman)

3. Augustin Ujević

Petar Zoranić (pjesma)

4. Dragutin Tadijanović

Lelija (pjesma)

DRUGA MODERNA (1952. – 1969.)

1. Vesna Parun

Marija i mornar (drama)

2. Slavko Mihalić

Posljednji monolog Marina Držića (pjesma)

3. Ivan Slamnig

Barbara (pjesma)

4. Petar Šegedin

Orfej u maloj bašti (zbirka pripovjedaka)

5. Vladan Desnica

Proljeća Ivana Galeba (roman)

6. Slobodan Novak

Badessa madre Antonia (novela)

7. Antun Šoljan

Galilejevo uzšašće (drama)

8. Ranko Marinković

Benito Floda von Reltih (novela), *Glorija* (drama), *Poniženje Sokrata* (zbirka novela)

POSTMODERNIZAM (od 70-ih godina 20. st. do danas)

1. Ivan Aralica

Filip (roman), *Majka Marija* (roman), *Asmodejev šal* (roman)

2. Pavao Pavličić

Krunoslava G., ratnica bez štita (pripovijetka)

3. Ivo Brešan

Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja (drama), *Stani malo*, *Zvonimire* (drama), *Anera* (drama)

4. Nedjeljko Fabrio

Berenikina kosa (roman)

5. Goran Tribuson

Novinska smrt Ladislava Hanaka (novela)

6. Dubravka Ugrešić

Štefica Cvek u raljama života (roman)

7. Luko Paljetak

Cvijeti Zuzorić (pjesma), *Gjivo Frana Gundulić* (pjesma)

8. Miro Gavran

Nora danas (drama)

2. Repertoar osobnih imena likova

Literarna onomastika proučava „cjelokupnu imensku problematiku koja je sadržana u onimijskom (imenskom) fonda književnog djela“ (Šimunović, 2009, str. 338).

„Pronaći prikladan naslov književnom djelu, i umjetnini uopće, nije jednostavan stvaralački čin. Naslov je i uvod, i sažetak, i poruka djela: prva bitna i zbijena obavijest o djelu (...) Uvid u umjetnikovu radionicu pokazuje kako je teško nadjenuti prikladno ime licu i djelu.“ (Šimunović, 2009, str. 338).

Poglavlje Repertoar osobnih imena sadrži abecedni popis osobnih imena svih likova, najprije muških, a zatim ženskih.

Muška imena su Abram, Adam, Adon, Aleksej, Alija, Aretej, Asmodej, Avelin, Benito, Benko, David, Diogenes, Diogeneš, Džuho, Đuka, Filip, Floda, Fran, Galileo, Gjivo, Hamlet, Harold, Ivan, Ivica, Janko, Jeremijaš, Jezus, Jozef, Jože, Juran, Karlo, Kastor, Kohan, Krist, Kristofor, Ladislav, Loda, Lovro, Luka, Ljubmir, Marin, Maroje, Marunko, Matija, Matijaš, Michelangelo, Mojsije, Narcis, Niko, Nikola, Orfej, Orfeo, Osman, Pavao, Pavlimir, Petar, Petrica, Pilip, Piram, Pjerin, Pomet, Radmio, Siman, Smail, Sokrat, Stanac, Stjepan, Tito, Tomislav, Tripče, Vladimir, Zvonimir.

Ženska imena su Ancila, Anera, Anika, Anka, Antonia, Arijadna, Armida, Atalanta, Barbara, Berenika, Branka, Cvijeta, Dijana, Dubravka, Dunja, Đurdica, Eva, Flavija, Galatea, Giga, Glorija, Grižula, Hekuba, Innes, Jelka, Judita, Kata, Kleopatra, Koraljka, Krunoslava, Leda, Lelija, Lina, Ljubica, Mandalijena, Mande,

Mara, Margarita, Marija, Melanija, Melita, Mira, Nadala, Nora, Olga, Prozerpina, Rožalija, Sabina, Suzana, Sofija, Stana, Štefica, Tena, Teuta, Tirena, Tizba, Venera, Vlasta, Živana.

Pojedina imena imaju dva lika: Diogen i Diogeneš, Matija i Matijaš, Orfej i Orfeo, Marija i Mara i dr.

Zaključak

Tradicija pisanja osobnih imena u naslovima književnih djela iz hrvatske književnosti navedenih u čitankama za gimnazije započela je u srednjem vijeku dramom *Muka svete Margarine* anonimnog autora. Nastavljena je u humanizmu, zatim u narednim književnopovijesnim razdobljima i traje sve do postmodernizma, do drame *Nora danas* (2005) Mire Gavrana.

U rad su uvrštena 132 književna djela koja su napisala 55 književnika. Oni su u naslove svojih djela stavili 131 različito osobno ime: 72 muška i 59 ženskih. Više od polovice ovih imena pripada fondu suvremenih hrvatskih osobnih imena (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majić, Vidović, 2018, str. 289 – 333).

Predloške osobnih imena za svoje likove književnici su mogli uzeti iz različitih izvora:

1. mitologije: babilonske: Piram; Tizba; grčke: Adon, Kastor, Narcis, Orfej; Arijadna, Atalanta, Galatea, Hekuba, Leda, Prozerpina; rimske: Armida, Dijana, Flavija, Venera

2. *Biblije*: Abram, Adam, David, Ivan, Jeremijaš, Jezus, Jozef, Luka, Matija, Mojsije, Pavao, Petar, Stjepan; Eva, Judita, Marija, Suzana

3. legendi: Aleksej, Pavlimir, Petrica Kerempuh, Margarita, Rožalija

4. filozofije: Diogen, Sokrat

5. znanosti: Aretej, Galileo

6. likovne umjetnosti: Michelangelo Buonarroti

7. književnih djela: Childe Harold, Hamlet

8. zemljopisa: Kristofor Kolumbo

9. povijesti: Matija Gubec, sultan Osman, ban Petar Zrinski, Smail-aga Čengić, kralj Tomislav, kralj Zvonimir; kraljica Kleopatra, kraljica Lepa, kraljica Teuta

10. povijesti književnosti: Cvijeta Zuzorić, Marin Držić, Petar Zoranić, Francesco Petrarca i dr.

Svako književnopovijesno razdoblje „posjeduje karakterističan repertoar imena“ likova (Šimunović, 2006, str. 339). „Repertoar imena“ likova mijenjao se kroz književnopovijesna razdoblja. Najveći broj osobnih imena zastupljen je u naslovima djela koja su napisana u razdoblju hrvatska književnost od 1914. do 1952. (27), zatim u realizmu (20) te baroku (16) i predrealizmu (16). U višestoljetnoj dijakronijskoj perspektivi najzastupljenije muško ime je Petar, a žensko Marija. Svako od ovih dvaju imena zastupljeno je u naslovima književnih djela 4 puta. Muško ime Adam zastupljeno je 3 puta. Adon, Filip, Ivan, Pavao, Petrica i Zvonimir zastupljena su 2 puta, kao i ženska Armida, Barbara, Ljubica, Mandalijena i Suzana dok su sva ostala imena zastupljena samo jedanput.

Roman, lirska pjesma i drama najčešće su književne vrste kojima su ova djela napisana.

Riznica osobnih imena likova u naslovima književnih djela iz hrvatske književnosti navedenih u čitankama za gimnazije dosta je bogata i dugog vijeka.

Izvori

1. Dujmović-Markusi, D. (2007). *Književni vremeplov 1*. Zagreb: Profil.

2. Dujmović-Markusi, D.; Rossetti-Bazdan, S. (2008). *Književni vremeplov 2*. Zagreb: Profil.

3. Dujmović-Markusi, D.; Rossetti-Bazdan, S. (2008). *Književni vremeplov 3*. Zagreb: Profil.

4. Dujmović-Markusi, D.; Rossetti-Bazdan, S.; Pavić-Pezer, A. (2010). *Književni vremeplov 4*. Zagreb: Profil.

Literatura

1. Čilaš Šimpraga, Ankica; Ivšić Majić, Dubravka; Vidović, Domagoj (2018). *Rječnik suvremenih hrvatskih osobnih imena*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

2. *Hrvatska enciklopedija*, (sv. 1 – 9) (1999.–2007). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

3. Šimunović, Petar (2006). *Rječnik osobnih imena*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.

Summary

Personal names in the titles of literary works (Croatian literature)

The use of personal names in the titles of Croatian literary works in general high school readers has been a tradition since the Middle Ages (e.g. **The Passion of Saint Margaret**, author anonymous, a dramatized legend). This practice continued through Humanism and subsequent literary periods, persisting to the present day Postmodernism (**Nora Today**, Miro Gavran, drama, 2005). The paper analyses 132 literary works by 55 authors, who included 131 distinct personal names in their titles: 72 male and 59 female names, all of various origins.

The research is divided into two chapters. The first chapter, "From The Passion of Saint Margaret to Nora Today," chronologically lists literary periods, authors, titles, and genres. The second chapter, "Repertoire of Characters' Personal Names," provides an alphabetical list of all the personal names. Each literary period has its own unique "repertoire of names" for its characters (Šimunović, 2006, p. 339).

The tradition of using personal names in the titles of Croatian literature is both long-standing and extensive.

Keywords: Croatian language, literary titles, personal names of the characters.